

Faraóni ve válce

Aleš Mučka

Vývoj civilizace na Nilu ve starověku

- Archaická doba (3150 – 2700 př. n. l.)
- Stará říše (2700 – 2180 př. n. l.)
- 1. přechodná doba (2180 – 2064 př. n. l.)
- Střední říše (2064 – 1797 př. n. l.)
- 2. přechodná doba (1797 – 1543 př. n. l.)
- Nová říše (1543 – 1080 př. n. l.)
- 3. přechodná doba (1078 – 665 př. n. l.)
- Pozdní doba (665 – 332 př. n. l.)

Vznik prvních států

- V úrodných záplavových oblastech řeky Nil se z místních kmenů vytvořily první státní útvary v čele s panovníkem (faraónem)
- Rozsáhlá říše ale byla rozdělena na kraje (řecky nomy, egyptsky sepat), které spravovali monarchové
- Dolní Egypt tvořilo 20 nomů a Horní 22 nomů – celkem 42 nomů

LOWER
EGYPT

SAHARA

SINAI

Giza
Sakkara
Dahshur

Memphis

UPPER
EGYPT

Abydos
Valley of The Kings
Thebes

NUBIA

Stará říše

První doložená tažení Egypt'anů

- Okolo roku 3000 př. n. l. sjednotil faraón Narmer se svou armádou Horní a Dolní Egypt (*Narmerova paleta*)
- Jeho syn Aha podnikl několik úspěšných tažení do Núbie a posunul jižní hranici až k prvnímu nilskému kataraktu
- Další tažení se vedla proti libyjským kmenům na západní hranici

Narmerova paleta

Rozpad Staré říše

- Správci v jednotlivých nomech postupně získávali stále větší nezávislost
- Na sklonku Staré říše se úřad monarchy dědil z otce na syna
- Po roce 2200 př. n. l. se Egypt rozpadl na dva státy (na severu a na jihu), které mezi sebou válčily, aby se mohly opět spojit v jednu říši

Střední říše

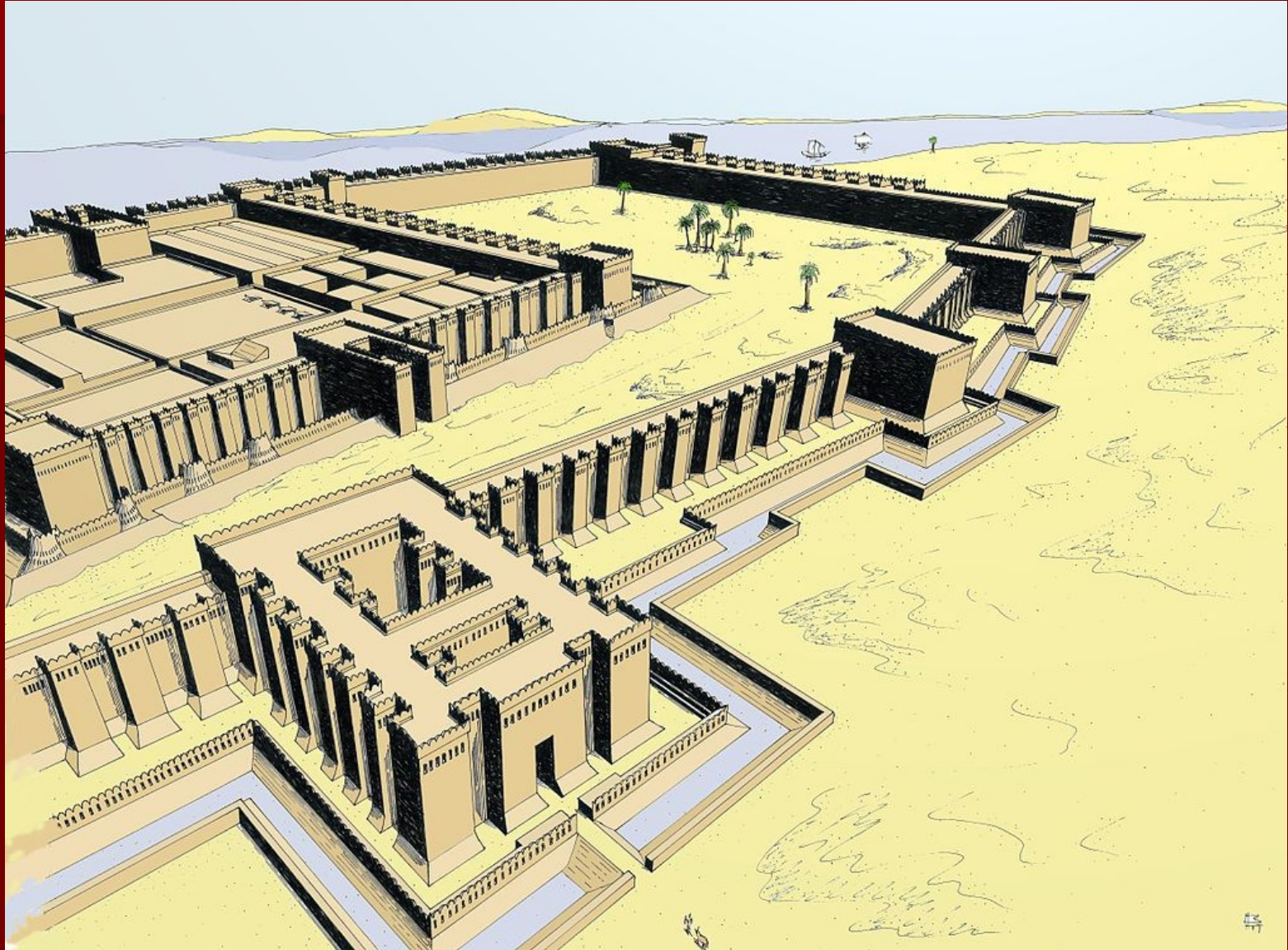

Egypt znovu sjednocen

- Faraón Mentuhotep II. po 100 letech znovu spojil státy na severu a na jihu do jedné říše
- Egyptská vojska poté vedla několik dalších tažení do Núbie, ale hrozba útoku z jihu stále přetrvávala
- Pro stabilizaci hranic bylo na jihu vybudováno asi 20 pevností a v každé žilo přes 3 000 obyvatel

Pevnost v Buhénu

Příchod Hyksósů

- Na severu říše se postupně usazovali přistěhovalci z Asie, kteří na sklonku Střední říše vytvořili etnikum Hyksósů
- Když se okolo roku 1650 př. n. l. dostal egyptský stát do vnitřní krize, ovládli tito přistěhovalci jeho severní oblasti
- Jižní část ovládli postupně Núbijci a moc faraónů se omezila do okolí města Théb

Převaha cizinců

- Hyksósové porazili početně silnější armádu faraónů svými vojensko-technickými novinkami
- V boji používali modifikace kananejských válečných vozů a zbroj s přilbami, které převzali ze Sumeru
- Podle archeologických nálezů většinu svého území zabrali bez boje

Nová říše

Poslední sjednocení severu a jihu

- Po více než dvě stě letech sjednotil území na severu a jihu Nilu faraón Ahmose I.
- Egyptská armáda převzala od svých protivníků válečné vozy a výkonnější luky
- Díky této své adaptaci vytlačila Hyksósy z nilské delty a Núbijce zahнала na jih
- Egypt začal expandovat i na území dnešního Blízkého východu

Rozšiřování Nové říše

- Faraóni Thutmose I. a Thutmose II. táhli do Núbie a na území dnešního státu Izrael
- Na dobytých územích vytvářeli nárazníkové státy, které měly chránit samotnou říši před nájezdy Núbijců, Chetitů aj.
- Jednotu státu ale zajišťovala pouze silná centrální správa

Neklidný počátek vlády Thutmose III.

- Po smrti faraóna Thutmose II. vládla 22 let jako královna regentka jeho sestra Hatšepsut, která se nestarala o armádu
- Nový faraón Thutmose III. ale zatím podnikl několik úspěšných válečných výprav, kde získal užitečné zkušenosti
- Když regentka okolo roku 1457 př. n. l. zemřela, musel ihned čelit rozsáhlému povstání vedenému králem z města Kadéš

Bitva u Megida (asi 1457 př. n. l.)

■ **Egyptská říše**

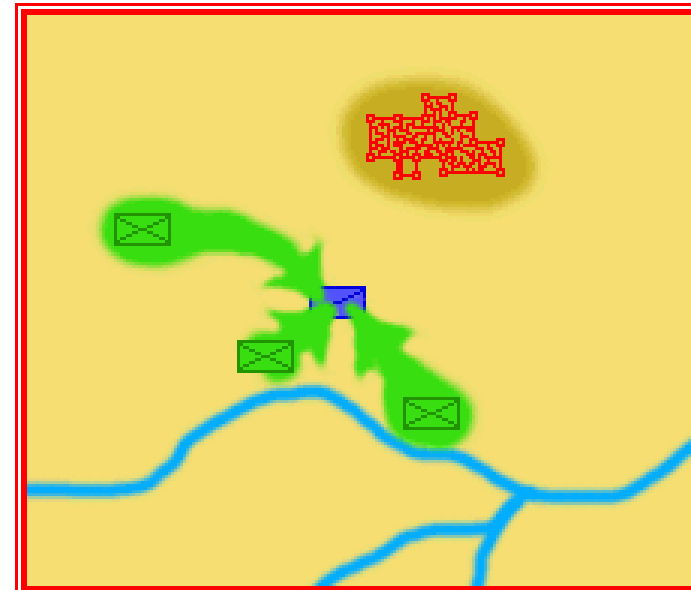
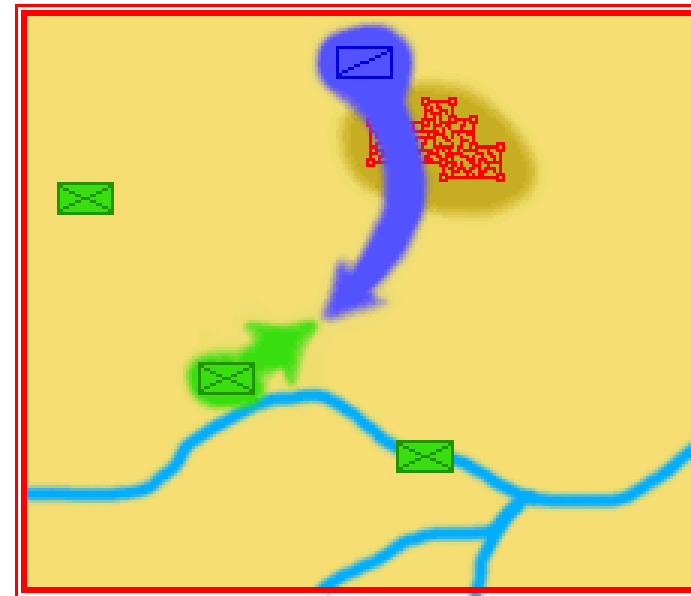
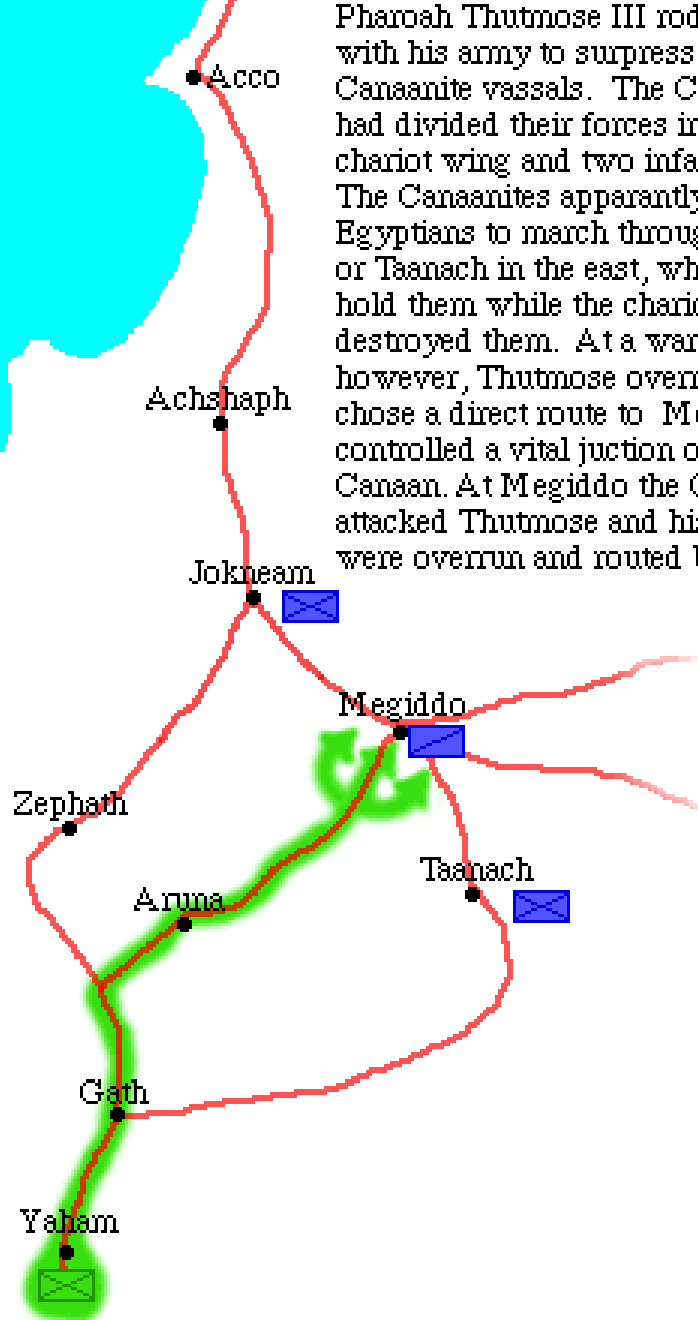
- Thutmose III.
- Síly: 10 000 - 20 000 mužů
- Ztráty: asi 4 000 padlých a 1 000 zraněných

■ **Povstalci**

- král města Kadéš
- Síly: 10 000 – 15 000 mužů
- Ztráty: 8 300 padlých a 340 zajatých

THE BATTLE OF MEGIDDO 1486 B.C.

Pharaoh Thutmose III rode north from Egypt with his army to suppress a revolt by his Canaanite vassals. The Canaanite princelings had divided their forces into three, a central chariot wing and two infantry flanking wings. The Canaanites apparently expected the Egyptians to march through Zephath in the west or Taanach in the east, where the infantry would hold them while the chariots flanked and destroyed them. At a war council in Yaham, however, Thutmose overruled his generals and chose a direct route to Megiddo, a city that controlled a vital junction of routes through Canaan. At Megiddo the Canaanite Chariots attacked Thutmose and his central wing, and were overrun and routed by the flanking wings.

Vnější nepřítel

- Během rozšiřování svého území se Egyptská říše často dostávala do sporu se sousedními státy (Asyrská říše, Babylonská říše, Chetitská říše aj.)
- Okolo roku 1274 př. n. l. přerostl jeden takový spor s Chetity v ozbrojený konflikt
- Faraón Ramses II. se střetl s Chetitskou armádou u města Kadéše

Hattusa

Hittite Empire

Asia Minor

Kadesh

*Mediterranean
Sea*

Assyria

Babylonia

Euphrates

Tigris

Memphis

*Egyptian
Empire*

Thebes

The Egyptian & Hittite
Empires ca 1300 BCE

Bitva u Kadéše

(asi 1274 př. n. l.)

■ **Egyptská říše**

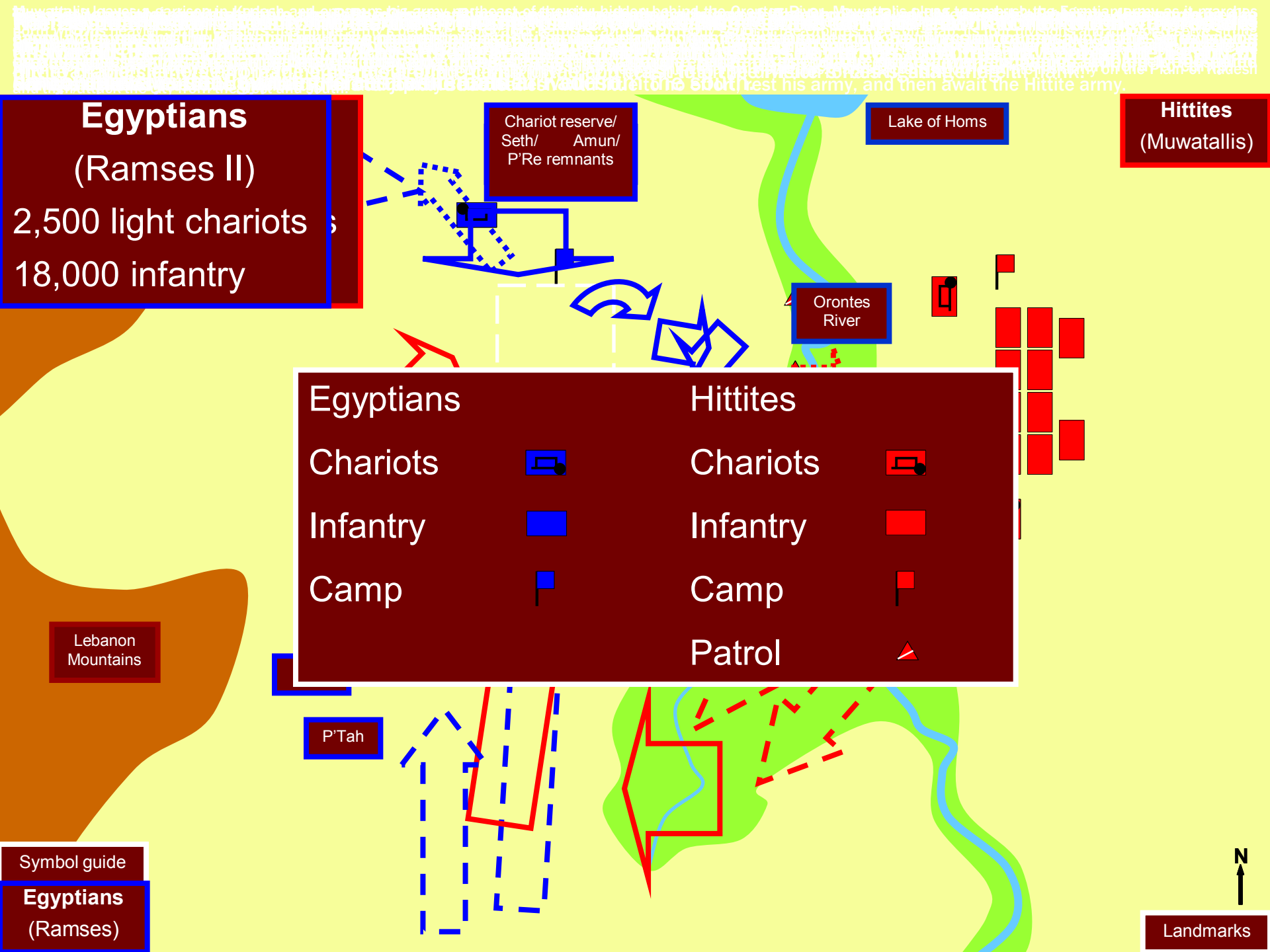
- Ramses II.
- Síly: 20 000 pěšáků a 2 000 válečných vozů
- Ztráty: neznámé, ale vyšší

■ **Chetitská říše**

- Muvatalliš II.
- Síly: 16 000 – 50 000 pěšáků a 3 700 válečných vozů
- Ztráty: neznámé, ale nižší

The battlefield consists of the flat, gravelly Plain of Kadesh closed in by the Lebanon Mountains to the west and the Orontes River to the east and south (off-map). The city of Kadesh sits between the Orontes River and the Al-Mukidiyah tributary. The area adjacent to the river feature low hills and valleys, as well as significant planted fields and orchards, making it possible to hide a large force east of Kadesh. Forging sites across the Orontes River lay just north and south of the city.

Egyptians
(Ramses II)
2,500 light chariots
18,000 infantry

Chariot reserve/
Seth/ Amun/
P'Re remnants

Lake of Homs

Hittites
(Muwatallis)

Orontes
River

Egyptians		Hittites	
Chariots		Chariots	
Infantry		Infantry	
Camp		Camp	
		Patrol	

Lebanon
Mountains

P'Tah

Symbol guide

Egyptians
(Ramses)

Landmarks

Starověká propaganda

- V bitvě u Kadéše nedosáhla ani jedna strana přesvědčivého vítězství
- Přesto Ramses II. nechal po svém návratu postavit mnoho památníků s oslavnými nápisy svého „vítězství“ u Kadéše
- I král Muvatalliš II. se prohlásil za „vítěze“
- Obě strany následně uzavřely první doloženou mírovou smlouvu v dějinách a Ramses II. se oženil s chetitskou princeznou

Invaze Mořských národů

Kmenový svaz putující po Středozemním moři

- Jako Mořské národy jsou nejčastěji označováni Etruskové, Lýkové, Dórové, Frýgové, Thrákové, Pelištějci a pozdější obyvatelé Sardinie a Sicílie
- Jednalo se o početnou skupinu etnik, která ale neprováděla loupeživé nájezdy, ale usazovala se i s rodinami na dobytém území (násilná kolonizace)

Mořští nájezdníci

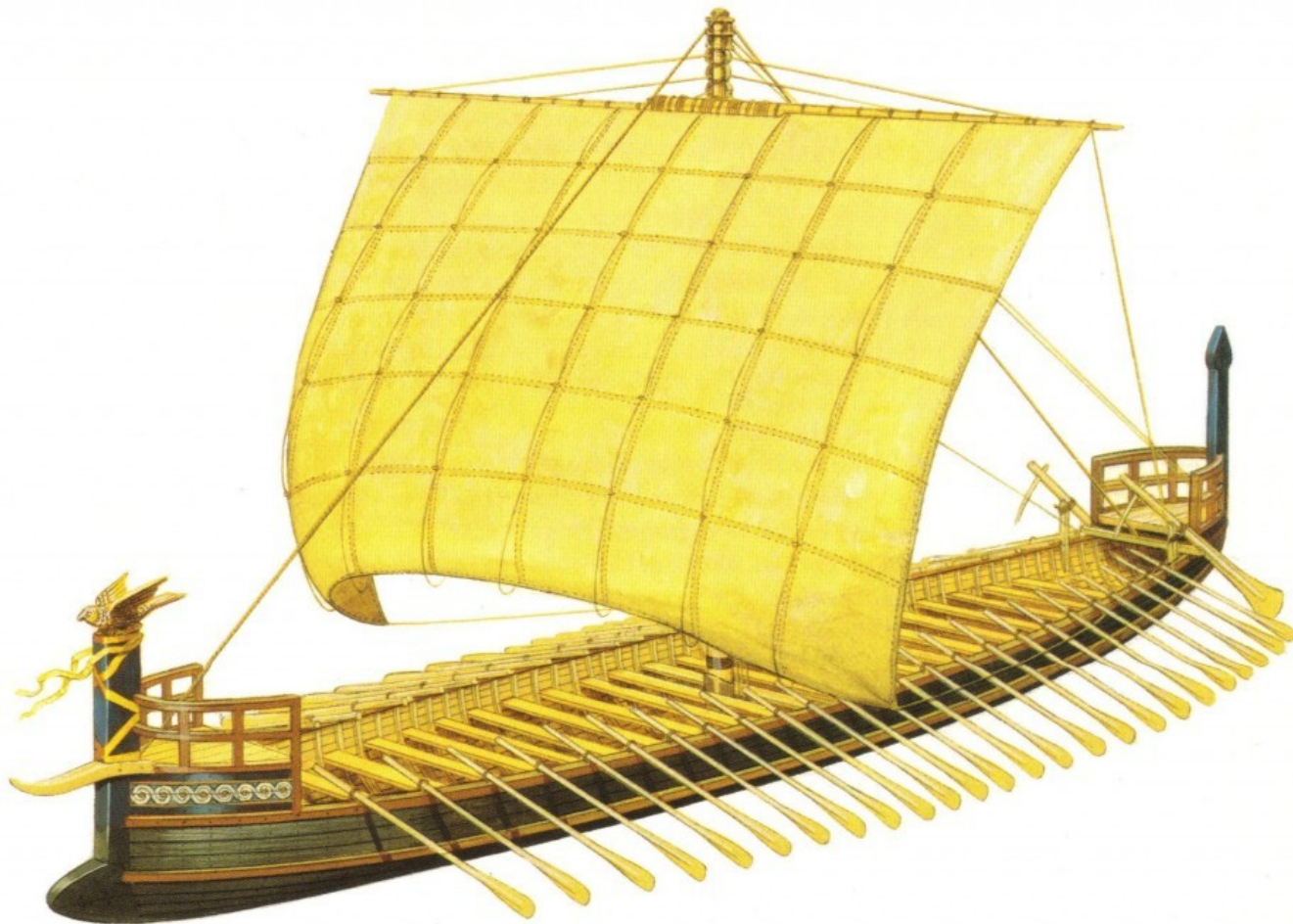
- Ve 13. až 11. století př. n. l. sužovaly pobřežní oblasti Egyptské, Chetitiské a Mykénské říše kmeny, které se plavily po Středozemním moři
- Ačkoliv plenili především v pobřežních oblastech, jejich útoky způsobily pád Novochetitské říše
- Egyptští faraóni proti nim museli vést nákladná válečná tažení

Kdo by bojoval na moři?

- Mořské národy pravděpodobně nesvedly ani jednu námořní bitvu
- Jejich lodě sloužily pouze k transportu pěchoty a válečných vozů, které se po vylodění střetly s nepřítelem
- Jejich válečníci nepoužívali ochrannou zbroj a veškerou přepravu včetně přísunu proviantu zajišťovaly jejich lodě

Lod' Mořských národů

Mořské národy v Egyptě

- V letech 1210 až 1100 př. n. l. jsou v pramenech doloženy minimálně 2 rozsáhlé nájezdy na Egyptskou říši
- Ramses III. proti nim vedl v roce 1178 nebo 1175 př. n. l. úspěšné válečné tažení
- Nejdříve je porazil v pozemní bitvě u Džahy na území dnešní Sýrie a poté je nalákal do pasti v deltě Nilu

Válečná léčka Ramsese III.

- Po porážce na souši se flotila Mořských národů vypravila směrem na jih a chtěla v deltě Nilu provést vylodění zbylých sil
- Ramses III. tuto hrozbu předpokládal a rozmístil zde lodě primitivní konstrukce s lučištníky na palubách
- S podporou dalších jednotek lučištníků na souši se Egyptské armádě podařilo úspěšně odrazit hrozící invazi

Zánik Nové říše

- Po několika dalších porážkách se v 11. století př. n. l. Mořské národy vytratily ze světových dějin
- Egypt se v tomto historickém období ocitl v další vnitřní krizi, která vedla ke ztrátě území na Blízkém východě a následně k opětovnému rozdělení říše – sever dále spravovali slabí faraóni a na jihu vládli kněží boha Amona (vojenští velitelé)

Okupace Egypta

- Po 400 letech politických šarvátek mezi vládci států na severu a jihu byl Egypt roku 664 př. n. l. obsazen Asyrskou říší
- Po zhruba desetiletí byli Asyřané vyhnáni a Egypt opět sjednocen
- Okolo roku 525 př. n. l. ho ale obsadili Peršané, kteří z něj vytvořili svou satrapii
- Roku 332 př. n. l. byl Egypt obsazen vojskem Alexandra Makedonského

Armáda antického Egypta

Stará a Střední říše

Armády Staré a Střední říše

- Faraónové Staré a Střední říše sestavovali armádu z ozbrojených milic z jednotlivých nomů a také z malých elitních jednotek své gardy a vojenských družin jednotlivých šlechticů
- Milice byly ale loajální především svým lokálním vládcům, což vedlo při oslabení centrální vlády k častým pokusům o separatismus

Výzbroj a výstroj pěchoty

- Tyto armády tvořila pouze pěchota – kopiníci a lučištníci
- Kopiníci měli bronzová kopí a poboční zbraně (dýka, palcát, meč, nůž) a nenosili žádnou zbroj – jedinou ochranu v boji jim poskytoval jejich štít
- Lučištníci používali málo výkonné luky a rovněž chodili beze zbroje
- V armádě byli i vrhači oštěpů

Převaha Egyptské armády

- Egyptští vojáci sice bojovali v sevřených útvarech, ale nejednalo se o falangu
- Jejich nejčastějšími protivníky byli kmenoví válečníci, kteří bojovali sami nebo jen v malých skupinách
- Egyptská armáda měla nad nepřítelem většinou početní převahu a její důstojnický sbor se postupně profesionalizoval

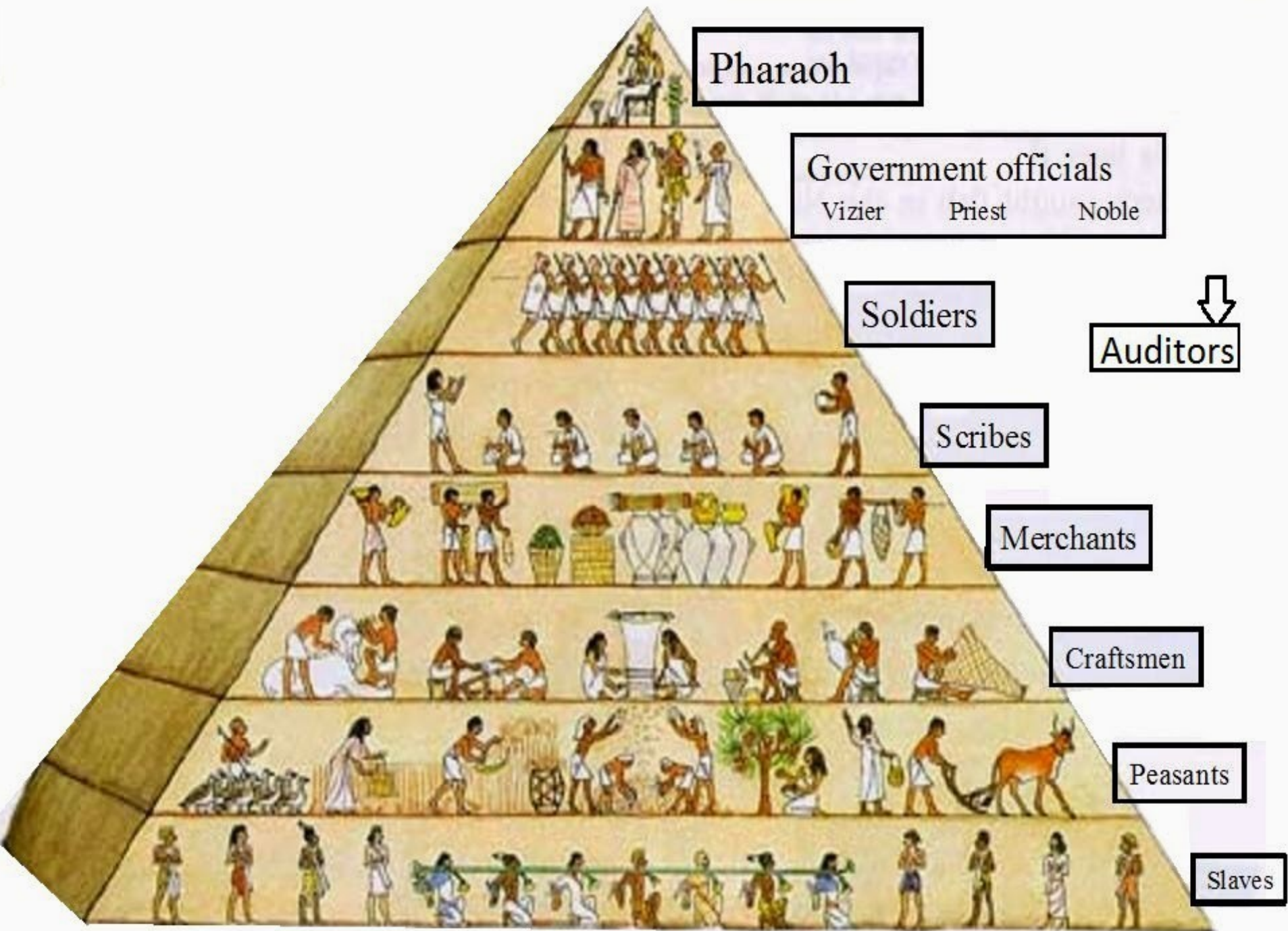
Armáda Nové říše

Poučili se ze svých chyb!

- Po porážce Hyksósů se Egyptská armáda vyzbrojila lehkými válečnými vozy
- Lokální milice byly zahrnuty do systému vojenských okrsků, čímž nad nimi místní monarchové ztratili prakticky všechny vliv
- Byl zaveden odvodový systém a ve společnosti vznikla nová vojenská důstojnická třída, kterou faraón odměňoval půdou

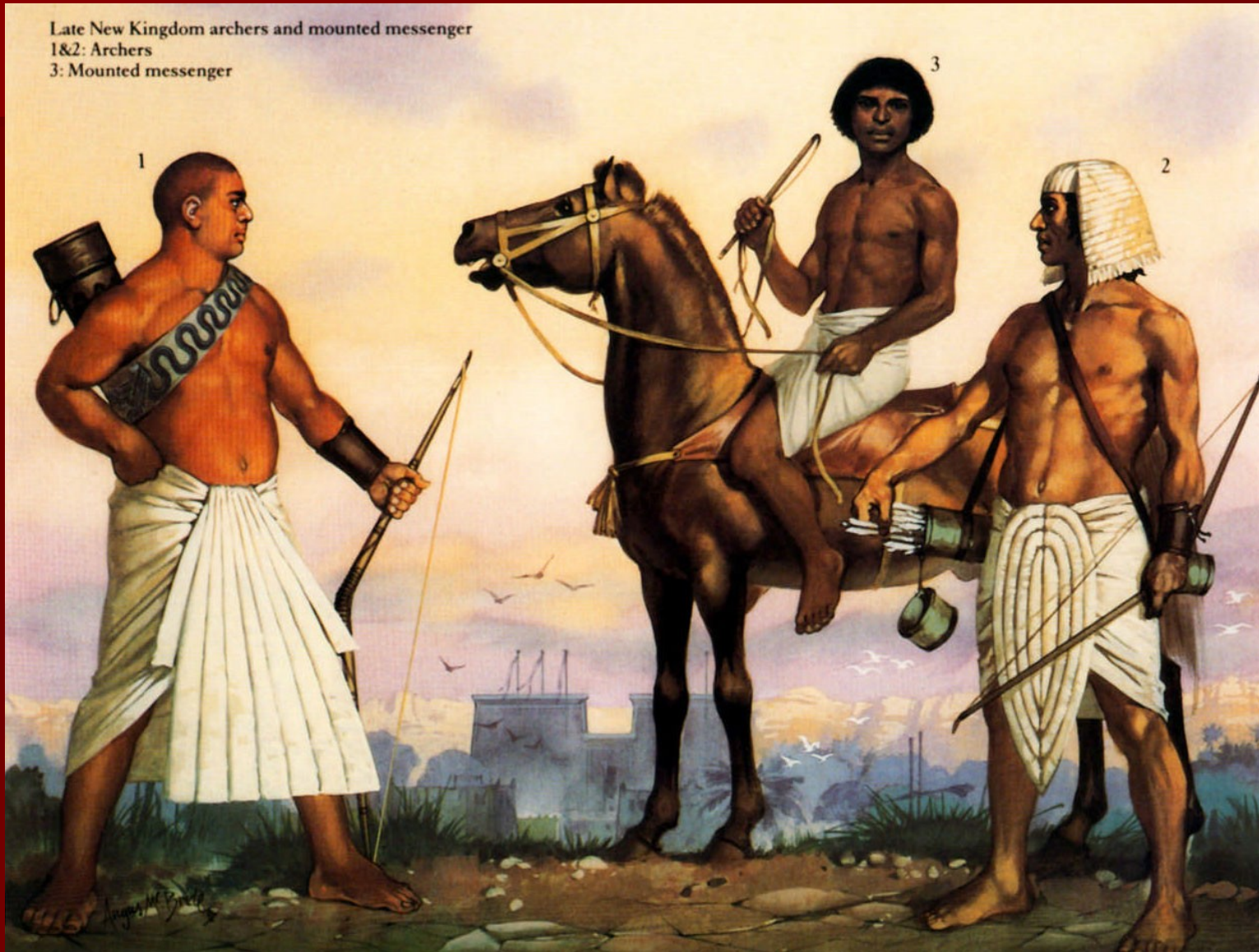

Pěchota

Late New Kingdom archers and mounted messenger
1&2: Archers
3: Mounted messenger

Egyptské válečné vozy

Organizace Egyptské armády

- Armády, které tvořilo několik desítek tisíc vojáků, rozdělovali faraóni na divize o síle 5 000 mužů
- Tyto jednotky se dále členily na pluky (200 mužů), které se skládaly z jednotek o počtu 50 mužů
- 25 válečných vozů tvořilo jednu švadronu, které se spojovaly do jednotek o síle 50 až 150 vozů

Přínos antického egyptského vojenství

Co zůstalo po faraónech a jejich armádách?

- Egypt asi jako první rozlehlá a jednotná říše stavěl armády, které měly někdy nad svými protivníky výrazné početní převahy
- Vysoký stupeň organizace velení i jednotek v týlu dával egyptským vojákům převahu nad kmenovými válečníky
- Egyptská armáda rovněž dokázala, že bylo třeba přijmout nové vojenské technologie, pokud je používal její protivník

Děkuji za pozornost

Prostor pro dotazy